

ISSN 1886-1997

Kajeroj el la Sudo

La 30^a jaro

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/kajeroj/k108/k108.html>

Disvolvo nia

*La misaventuroj de
Don' Hŭan'
Moderna fabelo*

La ĉevaloj de Troj'

N° 108^a

Kajeroj

el la Sudo

Bulteno de la Hispana Asocio de Laboristoj Esperantistaj (HALE).

*Calle Jabonerías, 6.3º D
30010 Murcia
Hispanio*

Enhavo

Redaktore: Disvolvo.....	3
Movado: Ĉu vi 105 ^{os} ?.....	7
Recenzo: La ĉevalo de Troj'.....	8
La misadventuroj de Don' Huan.....	9
La Faraono, ĉ. 57.....	12

ISSN 1886-1938 (printita)

Prezidas: Johano A. Cabezos.

Redaktas: Jesuo de las Heras.

Korektas: Jozefo Pina.

Oni povas reprodukti la enhavon, kondiĉe, ke oni citu la originon.

Pri la enhavo de la artikoloj respondecas ties aŭtoroj, ne la redakcio.

Ni ne korespondos pri nepetitaj artikoloj, kvankam ni klopodos publikigi ĉiun artikolon, kiun ni trovos interesa kaj kies enhavo mistraktas neniun personon.

Kovrilo: Jam finite la publikigon de *La peko de l' taliban*, ni komencas legi novan verkon mian, *La misfortunoj de Don'*

Nesubskribitajn artikolojn verkis la redaktoro.

Pagmaniero: aliĝu al HALE kontraŭ €5 jare por ricevi la surpaperan version de nia magazino.

Konto **ES30 2100 4617 4122 0011 5275.**

Notu vian nomon kaj la jaron, kiun vi pagas.

Poste, sendu noton al kajeroj@gmail.com

Notu, ke malfrua kotizo povas signifi perdi numeron.

Ankaŭ eblas protekti la magazinon pere de donaco al la menciita konto, se oni deziras helpi kaj tamen ne ricevi la surpaperan version.

Tute kreita kaj traktita per senpagaj linuksaj rimedoj: Scribus, Bluefish, Gimp, gFtp kaj yafc.

Disvolvo nia

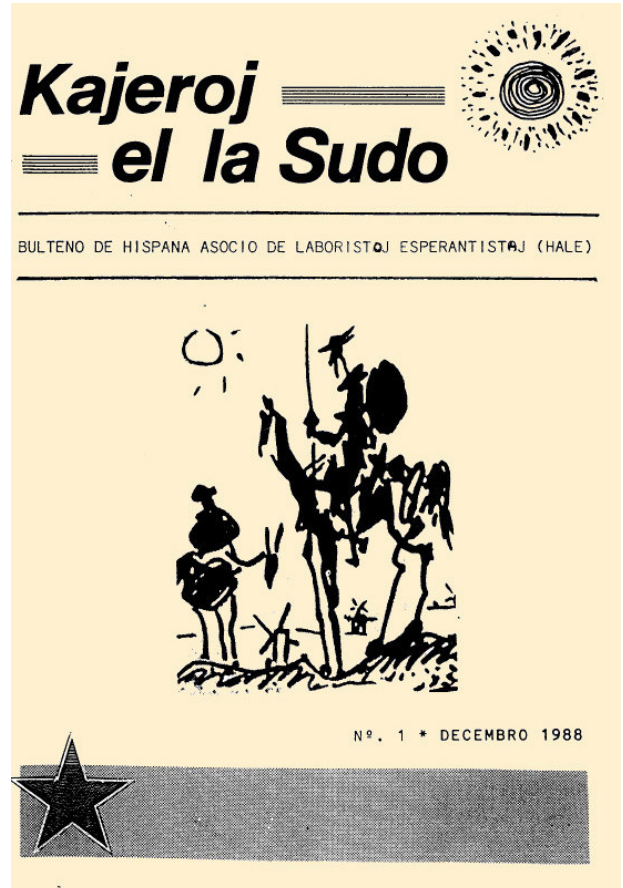
Mi ankoraŭ reenretigas, per la HTML kodo (pli komforte legi ol PDF, trovebla ĉe <http://www.gazetoteko.com/kajeroj>) la unuajn numerojn de nia magazino, kaj mi ne povas ne rimarki la ŝanĝon pri la sinteno, kiu movigis ĝin prezentiĝi antaŭ vin.

Kiam la du unuaj redaktoroj ekprenis la taskon, Hispanio kaj la mondo estis malsamaj al tiuj de hodiaŭ. Je 1988 ankoraŭ ni sciis tre malmulte pri la vera realo de la Dua Respubliko Hispana kaj pri Komunismo. Jes, certe inter la maldekstraj rangoj malmankis tiuj, kiuj kritikas Sovetunio. *Sed certe tio okazas, ili diris, ĉar tio, kio ekzistis tie estas socialismo, ne komunismo.* Kaj mi, same kiel ĉiuj aliaj ignorantoj pri politikaj aferoj (ne vane politikumi estis malpermesata en Hispanio dum la ĵusaj kvardek jaroj diktatoraj), kredis kaj defendis tion. *Ne vane*, oni serioze asertis, *ne estas same socialismo kaj komunismo.* Jardekoj poste mi lernis, ke oni ne povas esti socialisma sen esti marksisma (male al tio, kion Felipe Gonsales' kaj sia partio

deklaris je 1979), ĉar vere socialisma estas la partio de Lenin kaj Ŝtalin, sed la komunisma partio estas branĉo de socialismo, kiu ne renoncas al perforto atingi siajn celojn, tiel kiel la fondinto de PSOE deklaris je la komenco de ties vivo. Socialismaj partioj provas atingi siajn celojn pere de demokratiaj rimedoj, dum komunismaj ne renoncas al perforto, sed la celoj de ambaŭ partioj estas samaj: diktaturo de la proletaro.

Bedaŭrinde, proletaro neniam regis en Sovetunio: fakte *paĉjoj* Vladimir kaj Jozefo regis per si mem, neatentante al bonfarto aŭ eĉ bazaj bezonoj de la popolo, kaj tial milionoj da ties *gefloj* mortis pro malsato dum Sovetunio provis venki la spacan kuradon kun Usono, kvankam hodiaŭ ne mankas tiuj historiistoj, kiuj asertas, ke la malsatmortado en Ukrainio tiutempe estis intenca manovro de la registaro soveta. Tio estus plej kruela misfaro, se ĝi verus. Ankaŭ la sola katastrofo nuklea en la mondo okazis en Ukrainio (Sovetunio), kaj tio pensigas onin pri eĉ pli terura afero...

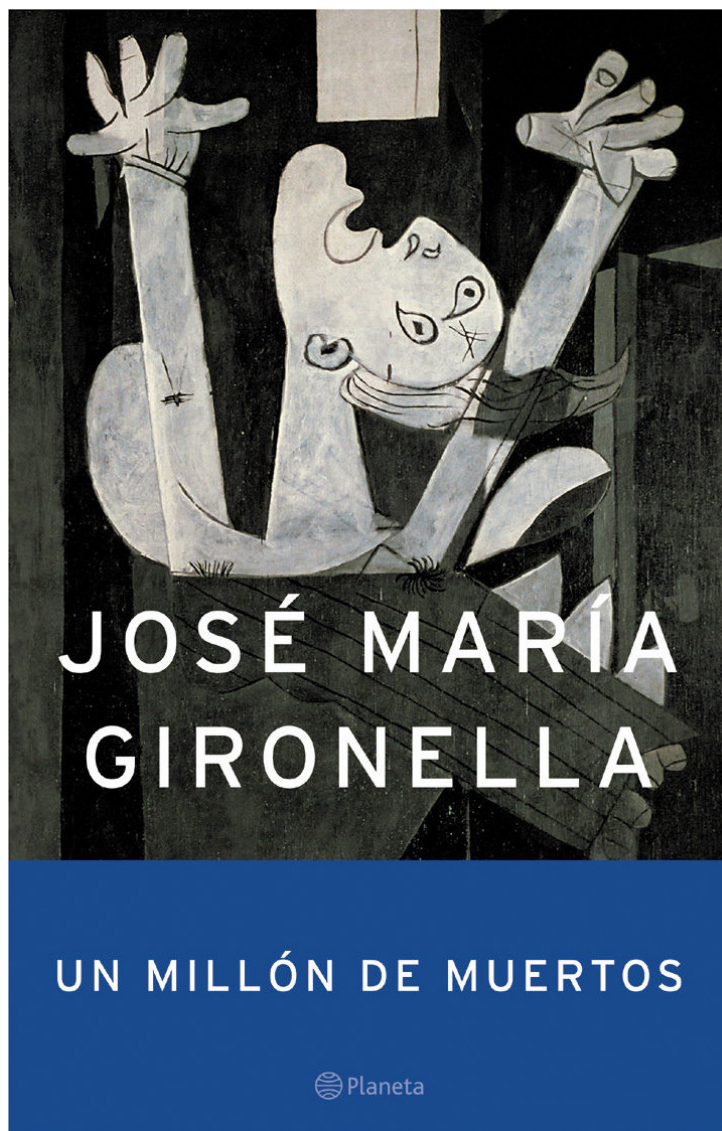
Pro tio kaj nova evidento, kiun ni priaŭdas interlinie el nunaj amasmedioj kaj

libroj, oni lernis ne esti tiom naiva, eĉ se tio ankoraŭ estas politike malkorekta en la nuna Hispanio. Pro tio, se oni relegas artikolojn de la unua parto de la historio de nia magazino, oni rimarkas pri naiveco nun malmoderna pri tio, ĉar tiutempe la fia malamiko estis Diktatoro Fransisko Franko, kiu malebligis, ke ni estu la dua komunisma respubliko en la mondo, nome la Dua Respubliko Hispana, kvankam de 1934 ĝi jam estis la Tria, post la puĉo de PSOE kaj PCE kontraŭ la legitimeco de tiu respubliko fondita je 1931 (tute sen demokratia voĉdonado, ĉar la ofte menciata balotado estis municipa, ne nacia kaj tute ne reĝimkonstitucia). Jes, tiuj militistoj starigis puĉon, kiu devenis militon: Miguel Cabanellas (estro de la puĉo), Emilio Mola (vera direktoro de la afero), José Sanjurjo, Gonzalo Queipo de Llano, Manuel Goded, Joaquín Fanjul, kaj Francisco Franco mem (poste nomumita generalestro ĉar li estis la ununura kun sperto pri milito), en kiu mortis ĉirkaŭ 200.000 homoj, laŭ kalkulo de modernaj historiistoj. Hodiaŭ oni povas konsulti dokumentojn, kiuj ĝis nun estis sekretaj, kaj ni povas koni pri la leteroj de hispanaj gvidantoj komunismaj kaj socialismaj kun Ŝtalino kaj aliaj sovetaj aŭtoritatoj tiutempaj. Novelisto hispana, José María Gironella, verkis tetralogion konatan per sia dua volumo, *Un millón de muertos* (miliono da mortintoj), kaj hispanoj prenis la falsan

ideon, ke dum tiu milito miliono da homoj mortis, kvankam tio estis nur troaĵo devenanta el literatura liberecemo. Fakte tiuj, kiuj asertas tiom serioze pri tiu nombro, neniam legis libron de tiu verkisto. Tamen, li ne estis historiisto, sed novelisto, kaj por doni pli dramatisman ideon al sia rakonto, li parolis pri *miliono da mortintoj*, kio estas historie falsa.

Tiu ideo, kaj multaj aliaj, kiujn oni reviziis sub la lumo de dokumentoj havigitaj de la malsekretigo diversaj registaroj implikitaj (escepte de tiu hispana, sufiĉe suspekteme) kontribuis konstrui la ideon, ke en Hispanio de la jaro 1931^a ĝis 1936^a ekzistis paradiza respubliko, kiun finigis fiaj militistoj ĉar ili estis malbonaj. Sed tiun ideon naivan kaj infaneskan malverigas faktoj nun konitaj, kiel la rabego de la oro de la Banko de Hispanio je 1936 (ne 1939, kvankam oni

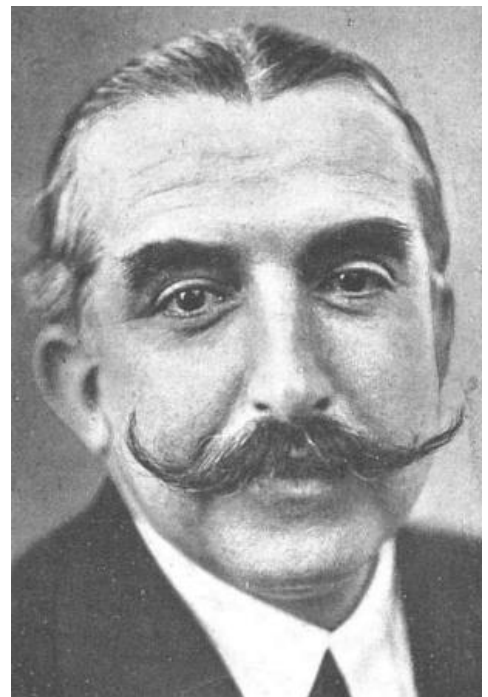

provas justigi pro tio, ke ili ne volis lasi ĝin al la registaro de Franco: je tiu jaro oni ne sciis pri tio, kiu flanko venkos la militon!), la disputadoj pafilenmane inter anarĥiistoj, socialistoj kaj komunistoj, la armigo de la popololo (kvankam nur tiuj anoj de maldekstraj sindikatoj aŭ partioj ricevis pafilojn), la bruligado de preĝejoj kaj forrabo kaj murdoj de homoj kies ideologioj ne kongruis kun tiuj maldekstraj, eĉ maldekstraj ne kongruaj kun la revolucio de la partioj en povo.

Jes, sub tiu elrigardo ni povas vidi, ke la unuaj artkokoloj politikaj en nia magazino estas tre naivaj: estas honeste deziri, ke estu justeco kaj egaleco inter ni, sed tio ne okazis dum la Dua Respubliko Hispana. Ĉefe ne dum la mallonga regado de la Tria Respubliko, kiu daŭris de 1935 ĝis 1939, kiam la memnomumitaj *respublikanoj*, fakte defendantoj de la diktatoreco de la popolo, simila al tiu, kiu regis tiutempe Sovetunio, kie la malamikoj politikaj estis mortigitaj senjure. Pro tio, kiam mi aŭdas, ke oni deziras starigi la Trian Respublikon, mi ne povas ne senti la emon eskapi eksterlanden. Tio, kion oni devas starigi en Hispanio estas la vera Respubliko, la Unua, ĉar ĉi tie neniam ekzistis respubliko, ĉu Unua, ĉu Dua. Oni devas esti vera ignoranto politika por aserti, ke ili du iam ekzistis. Ne temis pri respubliko sed pri aliaj aferoj, kiuj fakte tute ne rilatis unu la alian. La plej efika maniero **ne venigi** la respublikon estas venigi alian aferon kaj nomi ĝin respubliko.

Niaj *Kajeroj* laŭ la tempo iĝis pli socialaj kaj politikaj kaj malpli poeziaj, kio estas domaĝe, sed poetoj laste preferas ne partopreni en niaj paĝoj. Literaturo ne mankis en niaj paĝoj, tamen, ĉar krom kelkajn verkojn miajn, ankaŭ ni legas ĉi tie la brilan novelon *La Farono*, de Boleslaŭ' Prus', kiu baldaŭ prezentos siajn lastajn paragrafojn, kaj poste nova verko aperos. Mi esperas, ke niaj legantoj daŭre legos kaj ĝuos niajn enhavojn, kaj opinios favore. Se ne, mi petas de ties honesteco, skribi al ni kaj klarigi pri tio, kion ni eraris laŭ ilia eltrovo.

Oni ne perdu la konscion pri tio, ke la unuaj redaktoro de ĉi tiu magazino estis maldekstruloj, unu el kiuj estis en koncentrejo post la Intercivitana Milito hispana, kaj la alia estas poeto, kiu okupiĝis multe pri Federico García Lorca, kiu male al tio, kio ŝajnas, ne estis la ununura viktimo de tiu milito, bedaŭrinde. Verŝajne, li forgesis pri Pedro Muñoz Seca, kiu ankaŭ estis andaluzo, kaj kiun certe ĉiu hispano konas eĉ se nur pro tio, ke li verkis la teatraĵon *La Venganza de Don Mendo* (La revenĝo de S-ro Mendo), inter multaj aliaj, kiel *La OCA* (aŭ «Libre Asociación de Obreros

Cansados y Aburridos» t.e.: Libera asocio de laboristoj lacigitaj kaj tedaj), *Anakleto divorciĝas*, *La voĉo de sia posedanto*, *Marcelino serĉis vinon*, kaj *La Granda Civitano*, kiujn oni ne montris dum la Diktatoreco pro tio, ke mencias ili la Respublikon Duan, eĉ se serĉe. Li finfine estis arestita en Barcelono kaj murdpafita en Parakŭeĝos de l' Ĥaram' (Paracuellos del Jarama, hispane) pro tio, ke li estis katolika. Mi aldonas lian foton apude por tio, ke novaj generacioj ne forgesu pri tiu, kiu ridigis hispanojn dum jardekoj, kaj sukcesis popoligi siajn verkojn, eĉ se oni ne scias pri lia vivo.

Jes, la lastaj ok jardekoj estas profunde miskonitaj inter ni pro tio, ke kaŝis aferojn unue la Diktatoro Franko, kaj poste tiuj diktatoretoj, kiuj nomas sin demokratoj kaj postulas, ke ni voĉdonu en tiuj trukaj balotoj, kiujn ili organizas jarkvare, kaj sekve la nuna hispanoj kutime ignoras gravajn eventojn kaj aferoj ĝeneralaj de nia kulturo. Kaj tio influis kaj eĉ kondiĉigis la enhavon kaj la sintenon de nia magazino en la estinto. Espereble tiu nigra periodo jam finis, same kiel finis la tempo, kiam hispanoj ne eblis informiĝi kaj sinklerigi pri nia lando kaj pri tio, kion ni faras ĉi tie. La paĝoj de *Kajeroj el la Sudo* restas malfermaj kaj disponeblaj al ĉiuj, kiuj deziras laŭtigi siajn voĉon kaj opinion, sciante, ke ne estas dogmoj ĉe ni, kaj ke iu ajn alia leganto rajtas provi pravigi sian malan opinion, kaj tamen resti amike laŭ la sinteno kaj la sento, ĉar ne sciante la tutan veron, tamen ni ĉiuj emas trovi ĝin.

Dume, ni restas ĉi tie amike kaj kamaradece, ĝis kiam ni denove renkontos la venontan monaton,

La Redakcio.

Movado

Ĉu vi 105os?

Montrealo estas grava urbo de Kanado, la sola amerika lando, kiun Hispanoj ne konkeris en tiu kontinento. Francoj fondis ĝin je la 16^a jarcento, kaj de tiam ĝi havis preskaŭ senkonfliktan historion kun Usono. Nun ĝi estas la kavara plej granda urbo, kies anoj parolas la francan lingvon denaske.

Je 1910 fondinto de Esperanto, L. L. Zamenhof, vizitis ĝin tuj post la Kongreso Universala en Washington, kaj je 1984 okcent du samideanoj partoprenis la 69^{an} Universalan Kongreson en Vankuvero, urbo marborda je Brita Columbio, Kanado. La venontan 1^{an} de aŭgusto komencos la UK 105^a, kaj jam estas 173 aliĝintoj el 35 landoj. Ĉu vi, leganto, estos inter ili venontsomere? La kotizo estas €190 por anoj de UEA kaj €240 por ceteruloj.

Sube vi vidas la kongresejon, kiu kuŝas je la urbocentro de Montrealo.

Fakte la urbo estas sur insulo samnoma, en la Rivero Sankta Lorenzo, laŭ kiu esas aliaj 74 insuloj proksime de la urbo. Eble vi povos promeni laŭ la agrabla etoso de la riverbordoj magiaj de Sankta Lorenzo.

Bedaŭrinde mi ne sukcesis ekkoni pri la antaŭkaj post-kongresaj ekskursoj, sed oni jam antaŭparolas pri Toronto, Niagaraj akvofaloj, Kebeko... Oni povas ĝisdatiĝi pri la detaloj de la Universala Kongreso 105^a ĉe <https://uea.org/kongresoj> kaj <https://esperanto2020.ca/eo/chef>

Recenzo

La ĉevalo de Troj'

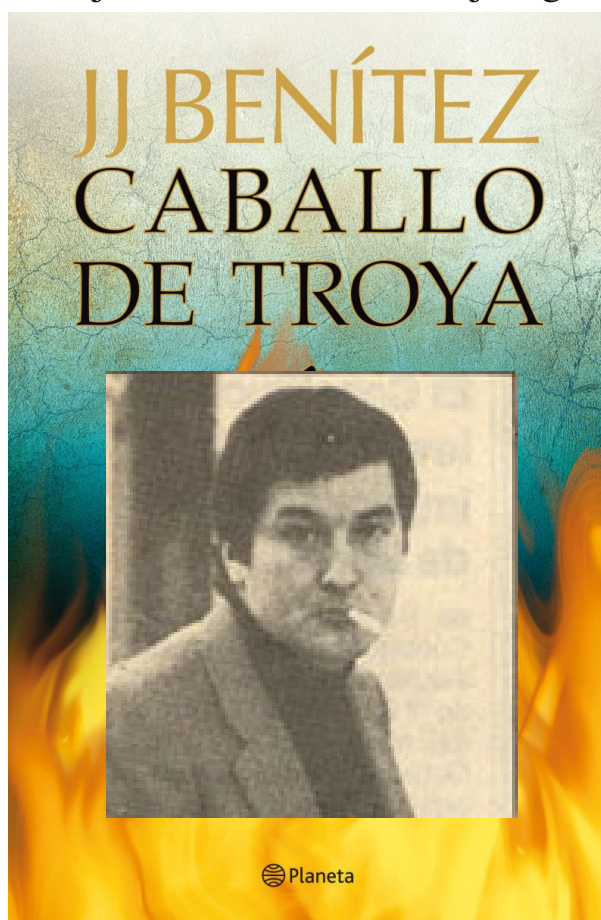
Per sia verko *La Iliado* greka poeto Homero rakontas, ke siaj prasamlandanoj prezentis antaŭ la muroj de anatolia urbo Trojo lignan ĉevalegon kiel tributon forlasonte la landon, kaj ke trojanoj akceptis la donacon kiel pruvon pri venko kaj poste iris dormi, feliĉaj. Tamen, dumnokte eliris la internon de tiu ĉevalo grekoj, kiuj malfermis la pordojn al ceteraj sampartianoj, kaj ili venkis tiun militon per tiu ruzo.

Mi sciis pri tiu verko de Johano Jozefo Benitez', *La ĉevalo de Trojo*, de antaŭ multe da jaroj, sed mi ne legis ĝin, ĉar mi kredis, ke temas pri alia maniero rakonti la verkon de Homero. Tamen, amiko konsilis al mi legi ĝin *per novaj okuloj*, ĉar la libro *tute ne rilatas al tio*. Vere la ideo priskribita kaj de Homero kaj de Benitez estas invado nevidebla en fremdan etoson pere de homoj, kiuj poste profitos la aferon por si. Kaj tio estas la tuta rilato inter tiuj du verkoj.

Benitez priskribas sekretan projekton de Usono, samtempa al tiu de vojaĝo al la Luno, kiu pro tio sukcesis senavertite: du militistoj usonaj saltis al jaro 30^a de nia erao, kaj parolis al Jesuo kaj ties disciploj, korektante multe da eraroj, kiujn ni akceptas nun kiel veron, inter ili pri la familio homa de Jesuo, kiu fakte ne estas Kristo, laŭ la libro de Benitez, ĉar li neniam intencis esti mesio tersence: li neniam intencis liberigi Izraelon el romianoj, sed homon el senamo.

Laŭ la jaroj J. J. Benítez verkis kaj publikigis dek volumojn pri tiu temo: 1 *Jerusalemo*, 2 *Masada*, 3 *Saidan*, 4 *Nazaret*, 5 *Cesarea*, 6 *Hermón*, 7 *Nahum* (pri urbo Kafarnaum'), 8 *Jordan'*, 9 *Caná* kaj 10 *La tago de la fulmo*.

La verko estas impona laŭ siaj longo kaj rivelado. Se oni estas ĝisosta kristano, eble oni preferinde ne legu la libron, ĉar la aŭtoro rezonas kial multaj dogmoj estas troigoj kaj miskomprenoj de diversaj ekleziuloj. Sed se oni serĉas veron, oni ja povas konsideri legi tiun ĉi longan kaj interesvekan verkon, kiun oni povas trovi kaj en La Casa del Libro kaj en Amazon.

La misaventuroj de Don Ĥuan'

Enkonduko.

Ĉi tiu estas trista rakonto. Trista rakonto el reala vivo, ne fikcio teatra aŭ kina, kiun mi verkis novelforme por ne skandaligi vin troe. Oni povus diri, ke ĝi estas tiom skandala, ke ĝi ne povas esti reala, sed la eventoj, kiun mi priskribas estas eĉ pli duraj ol tiu maniero, per kiu mi prezentas ĝin ĉi tie. Nur pro tio, ke povas esti infanoj aŭ sinjorinoj legante, mi provis priskribi aferojn per pli ĝentila maniero ol tio, kio okazis vere, sed mi povas certigi al vi, ke vivo estas eĉ pli malgaja kaj dura ol montriĝas ĝi ĉi tie.

En la originala teatraĵo de Jozefo Zorilla, Donon Ĥuanon finfine liberigas el infere la larmoj kaj aldiaj preĝoj de S-ino Anna, kvankam en la opero de Da Ponte kaj Mozart, li iras rekte en la inferon; sed mi malkovris novan finon por li, kiu povas surprizi vin, ĉar ĝi havas nenian rilaton al tiuj du solvoj, tamen.

Mi esperas, ke plaĉos al vi tiu infano de mia imago, almenaŭ dekone al tiu plezuro, kiun mi havis verkante ĝin. Fakte la ideon pri tiu libro mi ekpensis kiam mi spektis la operon *Don Giovanni* en teatro.

La heroo.

Don Juan (Don' Ĥuan') ne estas kruela amanto, kiu tagon ekkonas virinon, duan tagon amas ŝin kaj trian forgesas pri ŝi. Don' estas viro kun

*La misaventuroj de
Don' Ĥuan'
Moderna fabelo*

Jesuo Anĝelo

virto, kiu malbenas lin: ĉiuj knabinoj volas lin. Kaj ili ĉiuj estas malagrablaj al li pro tio, ke ili ĉiuj volas esti la ununura por li, kaj tamen ili ĉiuj estas samaj, kiuj faras samajn aferojn. Tamen, li amas ilin ĉiujn. Kion li povas fari, sekve?

Don' Hŭan' havas amikon, Klaŭdjo Koeljo, kiu helpas lin plej eble kiel ofte li povas. Fakte li efike konsilas al li kiel eliri liajn problemojn pli ofte ol ne. Se ili vivus je la 16^a jarcento, Koeljo estus la ŝildisto de Don', aŭ lia servisto, sed je la 21^a jarcento li estis nur advokato, tre bona advokato. Li estis oficiale instruisto pri historio en lernejo, sed li helpis amikan advokatinon en ŝia oficejo kelkajn vesperojn semajne por ne perdi kontakton kun la metio. Kaj la ceteran tempon li ĝuis vivon, same kiel Don' Hŭan', kvankam tiu lasta havas kelkajn trajtojn en sia karakteriza maniero pensi kaj esti, kiu malebligas ĝui vivon la tutan tempon.

Dum li studis ĉe universitato, Don' Hŭan' ekkonas Elvirinon, studentinon, kiu kursumis du jarojn pli progresantajn ol tiu lia, kaj li pasigas tre agrablajn momentojn kun ŝi. Ilia rilato komencas en la studentejo, kie ili du loĝas. Li helpis ŝin pri ŝia televidaparato kaj ŝi helpis lin pri liaj klasnotoj. Post universitato, ili du trovas vivo aparte unu la alian, kaj tri jarojn poste ili denove renkontas hazarde. Ŝi ĉagrenas tiom multe, ke ŝi konsideras memmortigon en tiu momento.

Elvirin', amo mia.

«Ho, Donĉjo!», diris ŝi, «kiam mi estis ĉe universitato mi ĝuis la plej feliĉan parton de mia vivo! Kaj vi estis en ĝi!»

«Ho, dankon!»

Ŝi edziniĝis belaspektan riĉulon kelkajn monatojn post fini universitaton. Ŝi neniam menciis al «Donĉjo», kiel ŝi nomas Donon Hŭanon, ke ŝi trovis kaj rendezuis Aleksandron dum ŝi ankoraŭ enlitiĝas kun Don'. «Donĉjo» plezurigis ŝin, Alekĉjo donis al ŝi komforton kaj promeson pri trankvila vivo. Pro tio ŝi metis kurtenon da silento sur tiu noktoj, post kiam ŝi forlasis universitaton. Ŝi estis en Tokjo kaj Honolulu geedziĝvojaĝe, kaj poste ŝi ne pensis ion ajn rilate al sia antaŭa vivo, eĉ al sia amanto, kies koron ŝi rompas per sia longa silento. Tamen, nenio bona daŭrigas ĉiam, kaj ŝi baldaŭ lernis, ke la fortune de ŝia edzo estis nur falsa, kaj li ŝuldas monon ĉie kaj finfine oni enkarcerigis lin.

Lia brila vivo estis nur fasada kaj ŝi devis pruntepreni monon de siaj gepatroj reveni el Havajo. Ŝi divorciĝis kaj nun provas repreni sian vivon. Tamen, kiam oni estas juna, tri jaroj estas multe da tempo, kaj Don' Hŭan' jam estas en komforta truo de vivo: li estas aŭtobusa ŝoforo kaj rendevuas junan Aninon, iama lernantino de lia amiko Koeljo, kiun li denove trovis hazarde kelkajn jarojn poste. Koeljo interkonatigis ilin du kaj ili trovis, ke ili du havas multajn aferojn komunaj. Ŝi aĝas same kiel Elvirin' kiam li ekkonis ŝin ĉe universitato.

Sed nun la gaja divorculino ne akceptos rifuzon, kaj provis allogi lin denove en sian liton, kaj poste postulis, ke li forlasu Aninon pro promeso edziniĝa, kiun li neniam faris al ŝi.

Don' Hŭan' ĉiam malfortiĝis rigarde al virinoj: li neniam volis vundi ilin, kaj li ne povis elteni la ideon fari ion, kiu malfeliĝigos virinon. Ne, li ne povis elteni tiun penson, ke pro li sinjorino suferos ion ajn. Tial li respondis:

«Ne, Elvirin'. Mi kredas, ke vi eraras. Mi neniam promesis vin ion ajn. Je universitato mi volis edzinigi vin, jes, sed eĉ tiel mi neniam menciis iton al vi. Mi kredis, ke vi ne pretis por tio tiam. Eble vi songis pri tio kaj nun vi kredas, ke ĝi estis reala. Sed mi neniam ŝercas pri tiuj aferoj, kara».

«Kio!? Sed vi enlitiĝis kun mi. Vi jam estis en min, tiam kaj nun. Mi povas havi vian infanon! Kiel vi povas aserti, ke vi ne edziĝos al mi?»

Don' Hŭan' vidis tiom da ĉagreno en ŝi, ke li ekpensis, ke ŝi estas preter la ebleco rezoni. Do li reprenis siajn vestaĵojn kaj forkuris el tiu loko, esperante, ke tiu estos la lastan fojon, kiam li vidas ŝin. Li vere pensis, ke tio estas la plej bona afero por ili du.

Naivulo! Ŝi persekutis lin kiel freneza virino. Ŝi diris al ĉiuj, ke ŝi estas graveda de li, eĉ se ŝi scias, ke ŝi ne estas. La kompatinda Don' Hŭan' unue turmentiĝis al tiu penso, ĉar tio povus esti vera. Sed tempo pasis, kaj ŝia ventro ne ŝvelas eĉ unu guton. Tiam li decidis li povas doni nenion al ŝi, kaj ŝi povas doni nenion al li, krom severan kapdoloron.

La Faraono

Ĉapitro 57^a

En la mezo de la monato Famenut (januaro) komenciĝis la printempo. La Etuta Egipto verdis de la naskiĝanta tritiko, kaj sur la nigra tero svarmis kamparanoj, kiuj semis lupenon, pizon, fazeolon kaj hordeon. En la aero leviĝis la odoro de la oranĝaj floroj. La akvo tre malleviĝis kaj malkovris ĉiutage novajn terajn pecojn.

La preparoj por la enterigo de Oziriso-Mer-amen-Ramzes estis finitaj.

La respektinda mumo de la reĝo estis fermita en blanka skatolo, kies supra parto bonege prezentis la trajtojn de l' mortinto. La Faraono ŝajnis rigardi per siaj okuloj, kaj lia vizaĝo esprimis kvietan malĝojon, bedaŭron ne al la mondo, kiun li forlasis, sed al la homoj, kiuj restis ankoraŭ kondamnitaj al la teda surtera vivo.

La portreto de l' Faraono havis sur la kapo egiptan kufon kun blankaj kaj bluaj strioj, sur la kolo ĉenojn de juveloj, sur la brusto bildon de homo genuanta kun disetenditaj brakoj, sur la piedoj bildojn de dioj, sanktaj birdoj kaj okuloj, ne sur vizaĝoj, sed rigardantaj kvazaŭ el la spaco.

La restaĵoj de la reĝo, tiel enpakitaj, ripozis sur riĉa lito, en malgranda cedra kapelo, kies muroj estis kovritaj per surskriboj, kantantaj la vivon kaj agojn de l' mortinto. Super la korpo flugpendis mirakla akcipitro kun homa kapo, kaj apud la lito tage kaj nokte restis garde pastro, alivestita kiel Anubis, la funebra dio, kun ŝakala kapo.

Krom tio oni preparis pezan bazaltan sarkofagon, kiu formis la eksteran ĉerkon de la mumo. La sarkofago ankaŭ havis la formon kaj trajtojn de l' mortinta Faraono, estis kovrita per surskriboj kaj bildoj de preĝantaj homoj, sanktaj birdoj kaj skaraboj.

La 17-an de Famenut la mumon kun la kapelo kaj sarkofago oni transportis de la kvartalo de la mortintoj en la reĝan palacon kaj starigis en la plej granda salono.

La salonon tuj plenigis pastroj, kantantaj funebrajn himnojn, korteganoj kaj servistoj de la mortinta reĝo, kaj antaŭ ĉio virinoj, kiuj ĝemis tiel laŭte, ke iliajn kriojn oni povis aŭdi sur la alia bordo de Nilo.

—Ho sinjoro!... Ho nia sinjoro!... —kriis ili —kial vi forlasas nin?... Vi, tiel bela, tiel bona?... Vi, kiu volonte parolis kun ni, nun vi silentas, kial?... Vi ja amis nian societon, kaj hodiaŭ vi estas tiel malproksime de ni?...

Dume la pastroj kantis:

Ĥoro I. —Mi estas Tumu, unu kaj sola...

Ĥoro II. —Mi estas Ra, en lia unua brilo...

Ĥoro I. —Mi estas la dio, kiu kreas sin mem...

Ĥoro II. —Kiu mem donas al si la nomon, kaj kiun neniu el la dioj povas haltigi...

Ĥoro I. —Mi konas la nomon de la granda dio, kiu estas tie...

Ĥoro II. —Ĉar mi estas la granda birdo Benu, kiu provas tion, kio estas...

Post dutagaj ĝemoj kaj preĝoj antaŭ la palaco haltis grandega veturilo en formo de barko. Ĝiaj ekstremoj estis ornamitaj per ŝafaj kapoj kaj ventumiloj el strutaj plumoj, super la riĉa baldakeno flugpendis aglo kaj la serpento ureus, la simbolo de la faraona povo.

Sur la veturilon oni metis la sanktan mumon, malgraŭ la vivega kontraŭstaro de la kortegaj virinoj. Unuj sin kroĉis al la ĉerko, aliaj gratis al si la vizaĝojn kaj ŝiris la harojn, eĉ batis la homojn, portantaj la ĉerkon.

La krioj estis teruraj.

Fine, la veturilo akceptinte la dian korpon, ekmoviĝis akompanata de grandega homa amaso, kiu kovris la tutan spacon de la palaco ĝis Nilo. Ankaŭ tie estis homoj, ŝmiritaj per koto, gratitaj, vestitaj per funebraj tukoj; ĉiuj kriis kiel frenezaj. Apud ili, konforme al la funebra ceremoniaro, sur la tuta vojo atendis ĥoroj.

Ĥoro I. —Al Okcidento, en la loĝejon de Oziriso iras vi, kiu estis la plej bona el la homoj, vi kiu malamis la malveron.

Ĥoro II. — Al Okcidento! Ne ekfloros plu homo, tiel amanta la veron, sentanta tian abomenon al la mensogo.

Ĥoro de la veturigistoj. — Al Okcidento, ho bovoj, kiuj tiras la funebran veturilon, al Okcidento!... Via sinjoro sekvas vin.

Ĥoro III. — Al Okcidento, al Okcidento, en la landon de la justuloj! La loko kiun vi amis, ĝemas kaj ploras.

La popolamaso. — Iru en paco al Abidos!... Iru en paco al Abidos! Atingu en paco la teban Okcidenton!...

Ĥoro de ploristinoj. — Ho nia sinjoro, ho nia sinjoro, kiam vi foriras al Okcidento, la dioj mem ploras.

Ĥoro de la pastroj. — Li estas feliĉa, li la plej respektinda el la homoj, ĉar la sorto permesas al li ripozi en la tombo, kiun li mem preparis.

Ĥoro de la veturigistoj. — Al Okcidento, ho bovoj, kiuj tiras la funebran veturilon, al Okcidento!... Via sinjoro sekvas vin...

La popolamaso. — Iru en paco al Abidos!... Iru en paco al Abidos!... al la Okcidenta maro!

Ĉiun kelkcenton da paŝoj staris taĉmento da soldatoj, kiuj salutis la sinjoron per surda bruoj de tamburoj kaj adiaŭis per terura sono de trumpetoj. Tio ne estis funebra irado, sed triumfa marŝo al la lando de l' dioj.

Kelke da paŝoj post la veturilo iris Ramzes, ĉirkaŭita de granda sekvantaro de generaloj, kaj post li la reĝino Nikotris, sin apoganta sur du kortegaj sinjorinoj. La filo kaj la patrino ne ploris, ĉar ili sciis (kion ne sciis la simpla popolo), ke la mortinta sinjoro jam estas ĉe Oziriso kaj estas tiel kontenta en la lando de la feliĉo, ke li ne volus reveni sur la teron.

Post kelkhora irado, akompanata de senĉesa krio, la restaĵoj haltis sur la bordo de Nilo.

Tie oni demetis ilin de la veturilo kaj transportis sur veran oritan ŝipon, skulptitan, kovritan per pentraĵoj, kiu havis blankajn kaj purpurajn velojn.

La kortegaj virinoj ankoraŭ unu fojon provis repreni de l' pastroj la mumon; ankoraŭ unu fojon eksonis ĉiuj ĥoroj kaj ĉiuj orkestroj. Poste sur la ŝipon, portantan la reĝan mumon, eniris la reĝino Nikotris kaj dekelko da pastroj, la popolo komencis ĵeti bukedojn kaj kronojn, kaj la remiloj ekmurmuretis...

Ramzes XII lastfoje forlasis sian palacon, rapidante sur Nilo al sia tombo en Teboj. Survoje, kiel zorgema monarĥo, li devis halti en ĉiuj famaj lokoj, por adiaŭi ilin.

La vojaĝo daŭris tre longe. Ĝis Teboj estis preskaŭ cent mejloj, oni

veturis kontraŭ la fluo, kaj la mumo devis viziti ĉiujn apudbordajn templojn kaj partopreni en la solenaj diservoj.

Kelke da tagoj post la forveturo de Ramzes XII al la eterna ripozo, Ramzes XIII ekveturis post li, por revivigi la korojn de siaj regnantoj, senvivajn de la malĝojo, akcepti ilian respekton kaj fari oferojn al la dioj. Post la mortinta sinjoro forveturis, ĉiu sur propra ŝipo, ĉiuj ĉefpastroj, multaj altrangaj pastroj, la plej riĉaj bienposedantoj kaj la plimulto de la nomarĥoj. La nova Faraono pensis, ne sen maldolĉo, ke lia sekvantaro estos tre malmultenombra.

Sed okazis alie. Ĉe la flanko de Ramzes XIII troviĝis ĉiuj generaloj, tre multaj oficistoj, la malgranda nobelularo kaj ĉiuj malsuperaj pastroj. Tio pli mirigis, ol ĝojigis la Faraonon.

Tio estis nur la komenco. Kiam la ŝipo de la juna sinjoro aperis sur Nilo, venis renkonte al ĝi tia amaso da grandaj kaj malgrandaj, riĉaj kaj malriĉaj ŝipetoj, ke ili preskaŭ kovris la riveron. Sidis en ili malriĉaj familioj de kamparanoj kaj metiistoj, riĉe vestitaj komercistoj, Fenicianoj en helaj koloroj, graciaj grekaj maristoj, eĉ Asirianoj kaj Ĥetoj.

La amaso ne kriis, sed bruegis; ĝi ne ĝojis, sed frenezis. Ĉiumomente sur la reĝan ŝipon grimpis deputataro, por kisi la ferdekon, kiun tuŝis la piedoj de l' sinjoro, fari donacojn: plenmanon da greno, teksaĵon, simplan argilan kruĉon, paron da birdoj, kaj precipe florajn kronetojn. Antaŭ kiam la Faraono preterpasis Memfison, oni devis kelkfoje liberigi la ŝipon de la donacoj, por ke ĝi ne dronu.

La junaj pastroj parolis unu al alia, ke ekster Ramzes Granda neniu Faraono estis salutata kun tia entuziasmo.

Sama estis la tuta vojaĝo de Memfiso ĝis Teboj, kaj la ekstazo de la popolo anstataŭ malgrandiĝi kreskis. La kamparanoj forlasis la kampojn, la metiistoj la stablojn, por ĝui la plezuron vidi la novan estron, pri kies intencoj jam naskiĝis legendoj. Oni atendis grandegajn ŝanĝojn, kvankam neniu sciis, kiajn. Unu afero estis certa, ke la severeco de la oficistoj kvietiĝis, ke Fenicianoj malpli senkompate kolektis la impostojn, kaj ke la egipta popolo, ordinare humila, komencis levi la kapojn en la ĉeesto de l' pastroj.

Se nur la Faraono permesos -- oni parolis en la drinkejoj, sur la kampoj, en la bazaroj -- ni faros la ordon kun la sanktaj viroj... Ili estas kulpaj, ke ni pagas grandajn impostojn, ke la vundoj neniam resaniĝas sur niaj dorsoj!...

Sep mejlojn sude de Memfiso inter la branĉoj de la libiaj montoj, kuŝis la lando Piom aŭ Fajum, interesa per tio, ke ĝi estis kreita de homaj manoj.

Iam en tiu loko estis kava dezerto, ĉirkaŭita de amfiteatro de nudaj montoj. La Faraono Amenhemat, tri mil kvincent jarojn antaŭ Kristo, estis la unua, kiu entreprenis ŝanĝi ĝin en fruktodonan landon.

Por ĉi tiu celo li apartigis la orientan parton de la dezerto kaj ĉirkaŭis ĝin, per potenca digo. Ĝi estis unu etaĝon alta, cent paŝojn dika ĉe la fundamento, kaj pli ol kvardek kilometrojn longa.

Tiel oni konstruis akvujon, kiu povis enteni ĉirkaŭ tri miliardojn da kubaj metroj, tri kubajn kilometrojn da akvo, kies supraĵo okupis preskaŭ tricent kvadratajn kilometrojn. La akvujo servis por la irigaciado de ducent mil hektaroj, kaj krom tio dum la leviĝo de la rivero ĝi sorbis la superfluan de la akvo kaj gardis grandan parton de Egipto de subita subakvigo.

Ĉi tiun grandegan akvan amason oni nomis la lago Moeris kaj rigardis kiel unu el la mirakloj de la mondo. Dank' al ĝi la dezerta valo ŝanĝiĝis en la riĉan landon Piom, kie vivis en bonstato preskaŭ ducent mil loĝantoj. En ĉi tiu provinco, krom la palmoj kaj tritiko, oni kulturis plej belajn rozojn, kies oleon oni dissendis en la tuta Egipto; eĉ ekster ĝiaj limoj.

La ekzistado de la lago Moeris estis ligita kun alia mirakla laboro de la egiptaj inĝenieroj, la kanalo de Jozefo.

Ĉi tiu kanalo, ducent paŝojn larĝa, sin etendis kelkdekon da mejloj, okcidente de Nilo. Ĝi fluis en la interspaco de du mejloj de la rivero kaj servis por la irigaciado de la teroj, najbaraj al la libiaj montoj, kaj kondukis la akvon en la lagon Moeris.

Ĉirkaŭ la lando Piom estis kelke da antikvaj piramidoj kaj multe da malgrandaj tomboj. Ĉe ĝia orienta limo estis la fama Labirinto (Lope-ro-

grandega hufifero, kiu okupis pecon da tero mil paŝojn longan kaj sescent larĝan.

Ĉi tiu konstruaĵo estis la plej granda trezorejo de Egipto. Tie ripozis la mumoj de multaj gloraj Faraonoj, eminentaj pastroj, militestroj kaj arĥitektoj. Tie dormis ankaŭ la restaĵoj de l'

respektataj bestoj, kaj antaŭ ĉio de la krokodiloj. Fine, tie estis la gardejo

de l' riĉaĵoj de la egipta regno, kolektitaj dum jarcentoj, riĉaĵoj tiel grandegaj, ke ne eble estas hodiaŭ havi ideon pri ili.

Labirinto nek estis nealirebla de ekstere, nek tre gardata; ĝin gardis nur malgranda taĉmento de pastraj soldatoj kaj kelke da pastroj de provita honesteco. La sendanĝereco de la trezorejo estis bazita sur tio, ke ekster tiuj kelke da personoj neniu sciis, kie ĝin serĉi en Labirinto, kiu estis dividita en du etaĝojn: subtera kaj surtera, el kiuj ĉiu kalkulis mil kvincent ĉambrojn!...

Ĉiu Faraono, ĉiu ĉefpastro, fine ĉiu granda trezoristo, tuj post la ricevo de la ofico, havis la devon per la propraj okuloj rigardi la riĉaĵojn de la ŝtato. Malgraŭ tio neniu el la altranguloj povus trovi la vojojn tien, eĉ konjekti, kie estas la trezorejo. Ĉu en la ĉefa konstruaĵo, aŭ en unu el la flankaj, super la tero aŭ sub la tero?

Multaj pensis, ke la trezorejo estas lokita vere sub la tero, malproksime ekster Labirinto mem. Aliaj estis certaj, multenombraj ili estis, ke la trezorejo kuŝas sub la fundo de la lago, por ke oni povu, en okazo de neceso, subakvigi ĝin. Fine, neniu altrangulo amis sin okupi per ĉi tiu demando, sciante, ke atenco kontraŭ la riĉaĵoj de l' dioj altiras la pereon de la malpiulo.

Eble la profanoj sukcesus trovi la vojon, se la timo ne paralizus iliajn pensojn. Morto korpa kaj morto eterna minacis homon kaj lian familion, kiu kuraĝus per malpia penso malkovri tiajn sekretojn.

Veninte en la landon, Ramzes vizitis antaŭ ĉio la provincon Piom. Ĝi havis la aspekton de kava plado, kies fundo estis la lago, kaj randoj -- la montoj. Kien li turnis la okulojn, ĉie li trovis sukplenan verdaĵon de herboj, punktitan de floroj, arojn da palmoj, figajn kaj tamarindajn arbaretojn, en kiuj de la leviĝo ĝis la subiro de l' suno sonis birdaj kantoj kaj gajaj homaj voĉoj.

Tio estis kredeble la plej feliĉa angulo de Egipto.

La popolo akceptis la Faraonon kun granda entuziasmo. Lin kaj lian sekvantaron oni superŝutis per floroj, donacis al li multekostajn parfumojn, kaj oron kaj multvalorajn ŝtonojn por dek talentoj.

La sinjoro gastis du tagojn en la feliĉa lando, kie la ĝojo ŝajnis flori sur la arboj, flugi en la aero, rebrili de la akvoj de la lago. Sed oni rememorigis al li, ke li devas viziti Labirinton.

Li forlasis la valon kun sopiro, kaj veturante rerigardis al ĝi de la vojo. Sed baldaŭ lia atento estis altirita de grandega griza konstruaĵo, majeste sidanta sur monteto.

Ĉe la pordo de la senmorta Lope-rohant salutis lin areto da pastroj kun asketa aspekto, kaj malgranda taĉmento, kies ĉiu soldato estis tute razita.

—Ĉi tiuj homoj havas aspekton de pastroj!... —ekkriis Ramzes.

—Efektive ĉiu el ili ricevis la unuan pastran benon, kaj la centestroj la superan —respondis la ĉefpastro de la konstruaĵo.

Rigardinte pli atente la fizionomiojn de ĉi tiuj strangaj soldatoj, kiuj ne manĝis viandon kaj vivis celibate, la Faraono rimarkis en ili inteligentecon kaj kvietan energion. Li vidis ankaŭ, ke lia sankta persono faras neniun impreson en ĉi tiu loko.

"Mi tre dezirus scii, kiel penetros ĉi tien Samentu?..." —diris al si la sinjoro.

Li komprenis, ke ĉi tiujn homojn oni povas nek timigi, nek korupti. Tia memkonfido estis legebla sur ilia vizaĝo, kvazaŭ ĉiu el ili posedus je sia dispono nevenkeblajn regimentojn de spiritoj.

"Ni vidos —pensis li —ĉu miaj Grekoj kaj Azianoj timos ĉi tiujn virojn?... Feliĉe, ili estas tiel sovaĝaj, ke ili ne ŝatos la solenajn mienojn..."

Laŭ la peto de l' pastroj, la sekvantaro de Ramzes restis antaŭ la pordego, kvazaŭ sub la gardo de la razitaj soldatoj.

—Ĉu mi devas lasi ĉi tie ankaŭ mian glavon? —demandis la Faraono.

—Ĝi tute ne ĝenas nin —respondis la ĉefa gardisto.

La juna sinjoro volis regali la sanktan viron almenaŭ per la plato de la glavo, sed li detenis sin.

Tra granda korto, inter du vicoj de sfinksoj, la Faraono kaj pastroj eniris en la ĉefan konstruaĵon. Tie, en vasta, sed iom malluma vestiblo estis ok pordoj, kaj la gardisto demandis:

—Tra kiu pordo via sankteco volas eniri en la trezorejon?

—Tra tiu, kiu kondukos nin plej rapide.

Ĉiu el la kvin pastroj prenis du paketojn de torĉoj, sed nur unu lumigis. Apud li staris la ĉefa gardisto, tenante en la manoj rozarion, sur kies eroj estis skribitaj iaj signoj. Post ili Ramzes, ĉirkaŭita de la ceteraj pastroj.

La ĉefpastro sin turnis dekstren kaj eniris en grandan ĉambregon, kies muroj kaj kolonoj estis kovritaj per surskriboj kaj figuroj. De tie ili penetris en malvastan koridoron, kiu kondukis supren, kaj ili troviĝis en alia ĉambrego, rimarkinda per la granda nombro de pordoj. Tie foriĝis antaŭ ili unu ŝtono de la planko, malkovrante truon, tra kiu ili malsupreniris kaj ree tra malvasta koridoro ili sin turnis al ĉambro sen pordoj.

La gvidanto tuŝis hieroglifon kaj la muro foriĝis antaŭ ili.

Ramzes volis konjekti la direkton, en kiu ili iris, sed tuj liaj pensoj implikiĝis. Li vidis nur, ke ili rapide trapasas grandajn salonojn, malgrandajn ĉambrojn, malvastajn koridorojn, ke ili grimpas supren aŭ kuras malsupren, ke unuj ĉambregoj havas multe da pordoj, kaj aliaj tute ne posedas ilin. Samtempe li rimarkis, ke la gvidanto ĉe ĉiu nova eniro glitigas unu eron de sia longa rozario kaj iafoje ĉe la lumo de la torĉo komparas ĝiajn signojn kun la signoj sur la muroj:

—Kie ni estas nun —demandis subite la Faraono —sub la tero aŭ super la tero?

—Ni estas en la povo de la dioj —respondis lia najbaro.

Post kelke da transiroj kaj kurbiĝoj la Faraono ree diris:

—Sed ni jam estis ĉi tie, eble eĉ du fojojn!...

La pastroj silentis, kaj tiu, kiu portis la torĉon, lumigis la murojn unu post alia; Ramzes, bone rigardinte ilin, konfesis en sia animo, ke li ne estis ankoraŭ tie.

En malgranda ĉambro, sen pordoj, oni mallevis la torĉon, kaj la Faraono rimarkis sur la tero sekiĝintan, nigran kadavron, envolvitan en putrintan tukon.

—Tio estas —diris la gardisto de l' konstruaĵo —la kadavro de Feniciano, kiu en la tempoj de la 16-a dinastio provis penetri en Labirinton kaj venis ĝis tie ĉi.

—Ĉu oni mortigis lin? —demandis la Faraono.

—Li mortis de malsato.

Ili jam iris duonon da horo, kiam la pastro, portanta la torĉon, lumigis niĉon de koridoro, kie ankaŭ kuŝis sekiĝinta korpo.

—Tio estas —diris la gardisto —la kadavro de nubia pastro, kiu en la tempoj de via avo provis eniri ĉi tien...

La Faraono ne demandis, kio okazis al li. Li havis impreson, ke li estas en profundegaĵo kaj ke Labirinto premeblas lin per sia pezo. Li ne revis plu pri orientado en la centoj da koridoroj, salonoj, ĉambroj. Li eĉ ne deziris klarigi al si, per kia miraklo disiĝas antaŭ ili la ŝtonaj muroj aŭ foriĝas la plankoj.

"Samentu faros nenion —diris li al si mem —aŭ li pereos, kiel tiuj du, pri kiuj mi devas diri al li."

Tian senton de senespero, senforteco kaj nenieco li havis ankoraŭ neniam. Dum momentoj ŝajnis al li, ke la pastroj lasos lin en unu el la malvastaj ĉambroj sen pordoj. Tiam ekregis lin malespero, li kaptis la glavon kaj estis preta pecetigi ilin. Sed tuj li rememoris, ke sen ilia helpo li ne povos eliri de ĉi tie, kaj li mallevis la kapon.

Ho, se almenaŭ dum unu momento li povus ekvidi la tagan lumon!... Kiel terura devas esti la morto inter ĉi tiuj tri mil ĉambroj, plenaj de krepusko aŭ mallumo!...

La animoj de herooj havas iafoje momentojn de profunda senespero, pri kies ekzistado eĉ ne scias ordinara homo.

La marŝo daŭris jam preskaŭ unu horon, kiam fine ili venis en malaltan ĉambregon, apogitan sur okangulaj kolonoj. La tri pastroj, kiuj ĉirkaŭis la Faraonon, disiĝis, kaj Ramzes rimarkis, ke unu el ili sin alpremis al kolono kaj kvazaŭ malaperis en ĝia interno.

Post momento en unu el la muroj malfermiĝis mallarĝa truo, la pastroj revenis al la antaŭaj lokoj kaj la gvidanto ordonis eklumigi kvar torĉojn. Ĉiuj ekiris al la truo kaj singarde englitis tra ĝi.

—Jen estas la kameroj... —diris la gardisto de l' konstruaĵo.

La pastroj rapide eklumigis la torĉojn sur la kolonoj kaj muroj. Ramzes ekvidis vicon de grandegaj ĉambroj, plenplenaj de diversaj objektoj de senfina valoro. En ĉi tiu kolekto ĉiu dinastio, ĉiu Faraono lasis, kion ili havis plej rimarkindan kaj multekostan.

Estis tie veturiloj, ŝipetoj, litoj, tabloj, kestoj kaj kronoj oraj aŭ kovritaj per oraj ladoj, inkrustitaj per eburo, perlamoto kaj kolora ligno tiel arte, ke artistoj metiistoj faris ilin dum dekoj da jaroj. Estis tie armaĵoj, ŝildoj kaj saguoj, brilantaj de multekostaj ŝtonoj, vazoj, pladoj kaj kuleroj el pura oro, multekostaj vestoj kaj baldakenoj.

Ĉio ĉi, dank' al la sekeco kaj pureco de' la aero, de jarcentoj konserviĝis sen ŝanĝoj.

Inter la rimarkindaj objektoj Ramzes trovis la modelon de la asiria palaco, donacita de Sargon al Ramzes XII. La ĉefpastro, kiu klarigis al la Faraono, de kiu venas ĉiu donaco, atente observis lian fizionomion. Sed anstataŭ admiro li rimarkis malkontentecon.

—Diru al mi, via ekscelenco —demandis subite la Faraono —kian utilon alportas ĉi tiuj trezoroj, ŝlositaj en tiu ĉi malluma loko?...

—Granda forto estas en ili por la okazo, se Egipto troviĝus en danĝero —respondis la ĉefpastro. —Per kelke da ĉi tiuj kaskoj, veturiloj, glavoj ni povas aĉeti la bonvolon de ĉiuj asiriaj satrapoj. Eble ne povus kontraŭstari eĉ la reĝo Assar mem, se ni liverus al li meblojn por la trona salono aŭ armilejo.

—Mi pensas, ke ili preferus preni ĉion de ni per la glavo, ol iom da trezoroj per la bonvolo por ni —interrompis la sinjoro.

—Ili provu!... —diris la ĉefpastro.

—Mi komprenas... Vi havas rimedojn por neniigi la trezorojn. Sed en tia

okazo neniu plu profitos de ili.

—Tio ne estas mia afero. —Ni gardas, kion oni konfidis al ni, kaj faras, kion oni ordonis.

—Ĉu ne pli bone estus uzi parton de la trezoroj por subteni la ŝtatan kason kaj relevi Egipton el la malsukceso, en kiu ĝi dronas hodiaŭ? demandis la Faraono.

—Tio ne dependas de ni.

La Faraono sulkgis la brovojn. Dum kelke da minutoj li rigardis la objektojn, cetere sen granda entuziasmo, fine li ree demandis:

—Bone. Ĉi tiuj artaj verkoj povas esti utilaj por akiri la bonvolon de la asiriaj altranguloj. Sed se eksplodus milito kontraŭ Asirio, kiel ni ricevus grenon, homojn kaj armilojn de l' popoloj, kiuj ne ŝatas la artajn maloftaĵojn?

Ankaŭ ĉi tiun fojon la pastroj diskuris: du malaperis kvazaŭ en la interno de kolonoj, unu suriris la muron per ŝtupetaro kaj faris ion ĉe skulptita figuro.

Ree foriĝis kaŝita pordo kaj Ramzes eniris en la veran trezorejon.

Tio estis vasta ĉambro, plenplena de netakseblaj materioj. Tie staris argilaj bareloj, plenaj de ora sablo, oraj pecegoj, metitaj kiel brikoj, kaj oraj stangoj ligitaj kune. Arĝentaj pecegoj, starigitaj unu sur alia, formis kvazaŭ muron, kelkon da ulnoj larĝan, altan ĝis la plafono.

En niĉoj kaj sur ŝtonaj tabloj kuŝis multekostaj ŝtonoj de ĉiuj koloroj: rubenoj, topazoj, smeraldoj, safiroj, diamantoj, fine perloj de l' grandeco de nukso, eĉ de birda ovo. Multaj el ĉi tiuj juveloj sufiĉus por aĉeti urbon.

—Jen estas nia riĉaĵo por la okazo de malfeliĉo —respondis la pastro gardisto.

—Kian malfeliĉon vi ankoraŭ atendas? —demandis la Faraono. —La popolamaso estas malriĉa, la kortego kaj nobeluloj dronas en ŝuldoj, la armeo estas malgrandigita ĝis la duono, la Faraono ne havas monon...

Ĉu iam ajn Egipto estis en pli malbona situacio?...

—Ĝi estis en pli malbona, kiam ĝin sklavigis Hiksoso.

—Post dekelko da jaroj —respondis Ramzes —sklavigos nin eĉ Izraelidoj, se ne faros tion pli frue Libianoj kaj Etiopianoj. Kaj tiam la belaj ŝtonoj, pecetigitaj, servos kiel ornamo por la hebreaj kaj negraj sandaloj...

—Estu trankvila, via sankteco. En okazo de neceso ne nur la trezeorejo, sed eĉ Labirinto malaperos sen postesigno, kun la gardistoj.

Ramzes definitive komprenis, ke li havas antaŭ si fanatikulojn, kiuj

pensas nur pri unu afero: allasi neniun al la trezorejo!

La Faraono sidiĝis sur la oraj brikoj kaj diris:

—Vi do konservas ĉi tiujn trezorojn por tempo, kiam malfeliĉo premegos Egipton?

—Vi diras la veron, sankta sinjoro.

—Sed kiu konvinkos vin, gardistoj, ke tia tempo jam venis, se ĝi venos?

—Por tio devas esti kunvokita eksterordinara kunveno de aŭtoĥtonaj Egiptanoj, en kiu partoprenos: la Faraono, dek tri altrangaj pastroj, dek tri nomarĥoj, dek tri nobeluloj, kaj po dek tri oficiroj, komercistoj, metiistoj kaj kamparanoj.

—Al tia kunveno vi donus la trezorojn? —demandis la Faraono.

—Ni donus la necesan sumon, se la tuta kunveno, kvazaŭ unu viro, proklamus, ke Egipto estas en danĝero, kaj...

—Kaj?

—Kaj se la statuo de Amon en Teboj konfirmus la decidon.

Ramzes mallevis la kapon, por kaŝi la esprimon de granda kontenteco. Li jam havis planon.

"Tian kunvenon mi sukcesos kolekti kaj instigi ĝin al unuanimeco. —diris li al si. —Ankaŭ ŝajnas al mi, ke la statuo de Amon konfirmos la decidon, kiam mi ĉirkaŭos liajn pastrojn per miaj Azianoj..."

—Mi dankas vin, piaj viroj —diris li laŭte —ke vi montris al mi la multekostajn objektojn, kies granda valoro ne malhelpas min tamen esti la plej malriĉa el la reĝoj de l' mondo. Kaj nun elkonduku min, mi petas, per pli mallonga kaj pli oportuna vojo.

—Mi deziras al via sankteco —respondis la gardisto —ke vi aldonu al Labirinto saman kvanton da riĉaĵoj... Koncerne la vojon, estas nur unu kaj ni devas reveni per la sama.

Unu el la pastroj donis al Ramzes iom da daktiloj, alia botelon da vino, preparita kun fortiga rimedo. La Faraono retrovis la fortojn kaj iris gaja.

—Mi donus multe —diris li, ridetante —por koni ĉiujn kurbiĝojn de tiu ĉi stranga vojo!...

La pastro gvidanto haltis.

—Mi certigas vian sanktecon —diris li —ke ni mem ne komprenas, nek memoras la vojon, kvankam ĉiu el ni faris ĝin multfoje...

—Kiel do vi trovas ĝin?

—Ni profitas de kelkaj montroj, sed se ni perdus nur unu, eĉ en ĉi tiu momento, ni mortus de malsato.

Fine ili eliris el la vestiblo kaj el ĝi en la korton. La Faraono komencis ĉirkaŭrigardi kaj kelke da fojoj spiris.

—Por ĉiuj trezoroj de Labirinto mi ne volus ilin gardi! —ekkriis li.

—Timo falas sur mian bruston, kiam mi pensas, ke oni povas morti en ĉi tiuj ŝtonaj keloj...

—Sed oni povas ankaŭ ekami ilin —respondis la ĉefpastro kun rideto.

La Faraono dankis ĉiujn gvidantojn kaj finis per la vortoj:

—Mi volus fari por vi ian favoron, postulu do...

Sed la pastroj aŭskultis indifente kaj ilia ĉefo diris:

—Pardonu al mi, sinjoro, mian kuraĝon, sed... kion ni povus deziri? Niaj figoj kaj daktiloj estas same dolĉaj, kiel tiuj el via ĝardeno, nia akvo same bona, kiel tiu el via puto. Kaj se allogus nin la riĉaĵoj, ĉu ni ne posedas pli multe da ili, ol ĉiuj reĝoj?...

"Ĉi tiujn mi fleksos per nenio —pensis la Faraono —sed... mi donos al ili la decidon de l' kunveno kaj la verdikton de Amon..."

Kajeroj el la Sudo

Bulteno de Hispana Asocio
de Laboristoj Esperantistaj

<http://www.gazetoteko.com/hale/kels108.pdf>

Numero 108^a - Septembron 2019

ISSN 1886-1938 (printita)
ISSN 1886-1997
Depósito legal: Z-2398-88